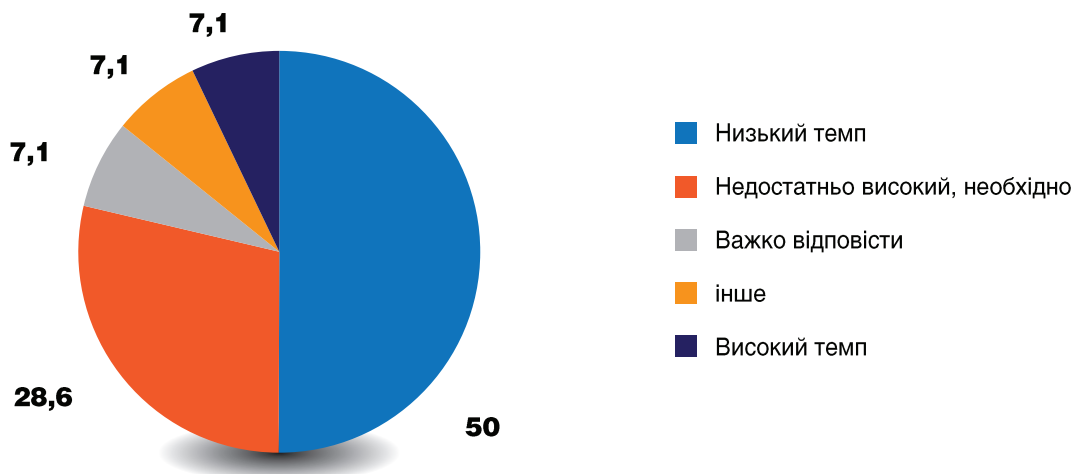


## РЕЗУЛЬТАТИ ЕКСПЕРТНОГО ОПИТУВАННЯ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ РЕФОРМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ

З 1 червня по 1 серпня 2015 року Міжнародний центр перспективних досліджень (далі - МЦПД) провів експертне опитування на тему: «Оцінка проведення реформи національної енергетики» у рамках проекту «Аналіз якості проведених реформ та їх міжсекторального впливу», що реалізовується за підтримки Міжнародного благодійного фонду «Відродження». В опитуванні взяли участь представники органів державної влади, ділових кіл, наукових установ та експертного середовища, які займаються аналізом перебігу реформи енергетики<sup>1</sup>.

1. На думку 50% респондентів, реформа енергетики Україні відбувається низькими темпами. 28,6% - вважають, що в Україні темп реформи недостатньо високий і реформування необхідно прискорити, 7,1% респондентів відзначили високий темп реформування галузі та 14,2% - мають інший варіант відповіді.

**Темпи проведення реформ в енергетичному секторі?, %**



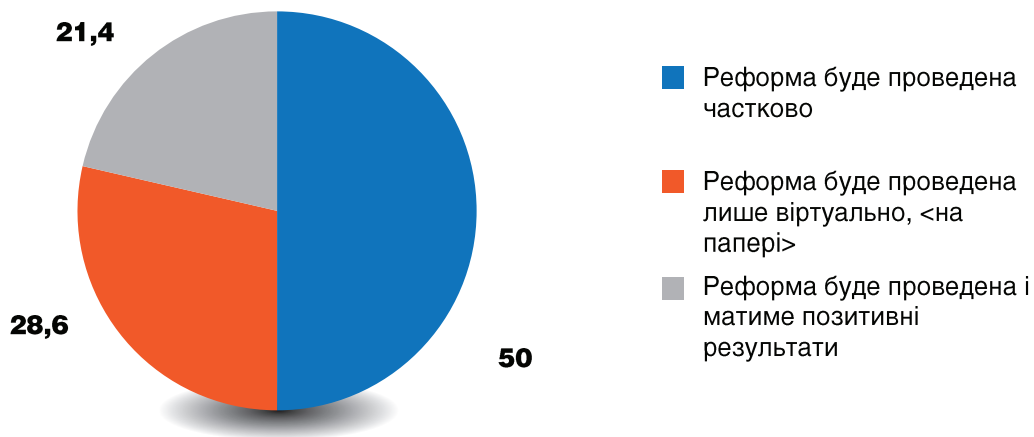
2. На питання «якою на Вашу думку має бути кінцева мета реформи» відповіді респондентів розподілилися у такому порядку:

- 64,3% – посилення енергетичної незалежності держави;
- 21,4% — створення європейської моделі енергетичного ринку;
- 14,3% - наблизити енергетику до потреб суспільства;
- 7,1%
  - ✓ поштовх для економічного зростання;
  - ✓ прискорення процесу євроінтеграції;
- 21,4% – інший варіант відповіді.

<sup>1</sup> Опитування проводилося за участю Міненерговугілля, Українського державного геологорозвідувального інституту, Інституту газу НАН України, ДУ «Інститут економіки та прогнозування» НАН України, Науково-технічного центру «Псіхея», Громадської ради при Міненерговугілля, Аналітичного центру «DiXi Group», Асоціації «Український ядерний форум», Інституту економічних досліджень та політичних консультацій, Інформаційної кампанії «Сильніші разом», Центру глобалістики «Стратегія XXI», ТОВ «Карпатигаз», ТОВ «ІНТЕХ-ПРОМ».

3. 50% опитаних спрогнозували, що реформа буде проведена частково, 28,6% - висловили недовіру до майбутніх результатів реформи, наголошуючи на високій ймовірності їх декларативності. 21,4% респондентів вірять, що реформа буде проведена і матиме позитивні результати.

**Перспективи реформи національного енергетичного сектору?, %**

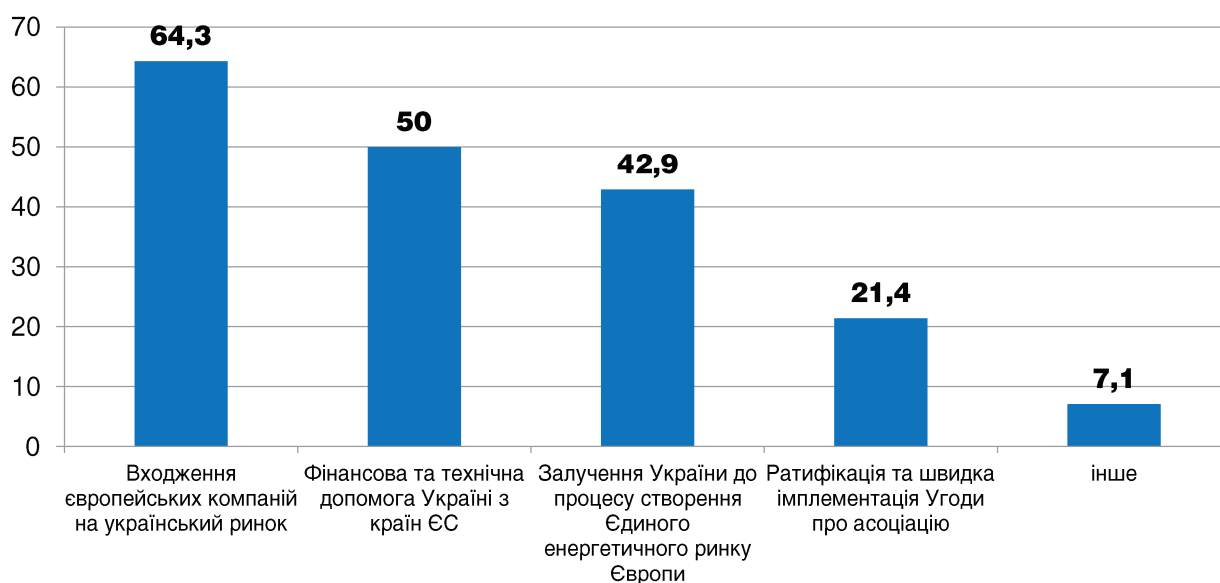


4. Серед найсерйозніших перешкод у проведенні реформи енергетики були названі такі:

- 85,7%
  - ✓ корупція, низький рівень прозорості та зловживання субсидюванням у галузі;
  - ✓ високий рівень олігархізації національної енергетики;
- 71,4% – неефективність роботи державних інституцій;
- 21,4% – політична нестабільність та внутрішні політичні проблеми;
- 14,3% – внутрішні галузеві проблеми, що впливають на розвиток енергетичного комплексу України;
- 7,1% – уповільнений темп реформ;
- 7,1% – інший варіант відповіді.

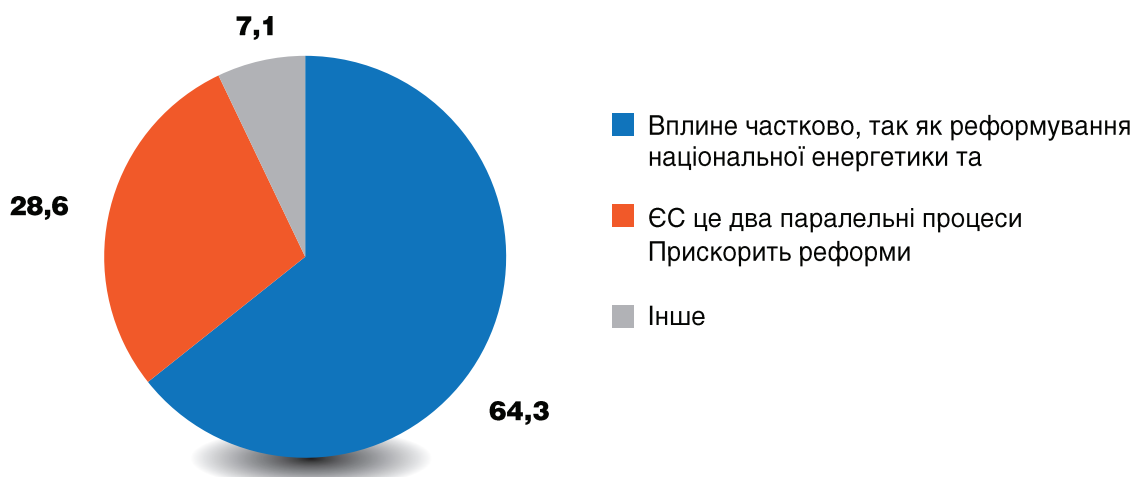
5. Позитивні зміни у відносинах України та ЄС в енергетичній сфері, які сприятимуть реформуванню української енергетики, 64,3% респондентів пов'язують з входженням європейських компаній на український ринок, 50% - з фінансовою та технічною допомогою Україні з країн ЄС; 42,9% - з залученням України до процесу створення Єдиного енергетичного ринку Європи, 21,4% - з ратифікацією та швидкою імплементацією Угоди про асоціацію з ЄС, 7,1% - мають свій варіант відповіді.

**Які зміни у відносинах України та ЄС в енергетичній сфері сприятимуть прискоренню темпу реформ у національній енергетиці?, %**



6. 64,3% опитаних вважають, що імплементація Угоди про асоціацію з ЄС вплине частково на розвиток енергетичної галузі України, так як реформування національної енергетики та імплементація Угоди про асоціацію це два паралельні процеси, 28,6% - очікують прискорення реформи внаслідок імплементації зазначеної Угоди, 7,1% - мають свій варіант відповіді.

**Як Угода про асоціацію з ЄС вплине на розвиток енергетичної галузі України?, %**



7. Найбільш очікуваними результатами від реформи енергетики у найближчі 1-3 роки є такі:

- 35,7%
  - ✓ дерегуляція цін на енергоресурси, зниження фіскальних платежів, удосконалення системи виплати субсидій для населення;
  - ✓ більша прозорість на ринку, прозорість прийняття рішень про надання відповідних ліцензій;
- 28,6%
  - ✓ зменшення енергоємності виробництва, підвищення енергоефективності;
  - ✓ лібералізація енергоринків;
- 21,4% -
  - ✓ оптимальний баланс джерел енергії;
  - ✓ поява нових гравців на газовому ринку;
  - ✓ реалізація антимонопольного законодавства;
- 14,3%
  - ✓ повернення іноземних інвесторів в галузь;
  - ✓ збільшення власного газовидобутку;
- 7,1%
  - ✓ запровадження ринку двосторонніх договорів в електроенергетиці;
  - ✓ розділення НАК «Нафтогаз»;
  - ✓ реформа ринку електроенергії;
  - ✓ прийняття повного пакету законодавства з метою реформи енергоринків;
- 14,3% - інший варіант відповіді.

8. В довгостроковій перспективі (4-10 років) респонденти відзначили наступну пріоритетність змін:

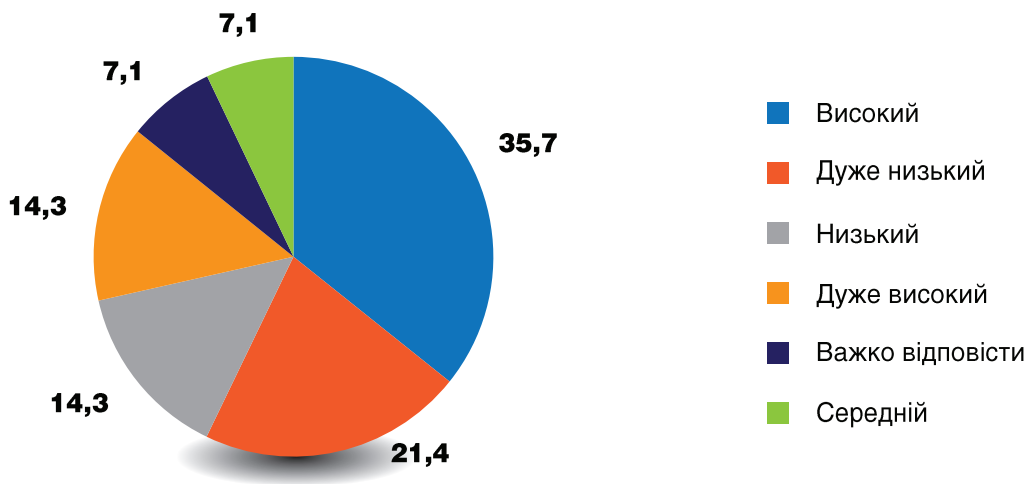
- 42,9% - зменшення енергоємності виробництва, підвищення енергоефективності, закриття шахт;
- 35,7% - встановлення ефективної конкуренції на ринках, поява нових гравців;
- 21,4% - збільшення власного газовидобутку, розробка власних великих родовищ;
- 14,3% -
  - ✓ відродження нафтопереробної галузі, її енергоефективності;
  - ✓ відмова від імпорту газу, енергетична незалежність;
  - ✓ конкурентний ринок електроенергії, можливість для споживачів вибирати постачальників;
  - ✓ модернізація, оновлення основних фондів;
  - ✓ нові стандарти якості та нові види послуг для споживачів;
- 7,1%
  - ✓ поширення міжнародних стандартів звітності та аудитів;
  - ✓ оптимальний баланс джерел енергії;
  - ✓ зростання частки відновлювальних джерел енергії в енергобалансі;
  - ✓ перетворення держави у нетто-експортера вуглеводнів;
  - ✓ реформування НАК «Нафтогаз України»;
  - ✓ підвищення капіталізації державних енергетичних компаній;
  - ✓ інтеграція енергоринку України та єдиного Європейського енергоринку;
  - ✓ прихід/повернення іноземних інвесторів;
  - ✓ завершення реформи ключових енергоринків;
- 7,1% - інший варіант відповіді.

9. При оцінці чинників, які можуть підвищити інвестиційну привабливість національного енергетичного сектору, 85,7% респондентів відзначити подолання корупції та прозорість ведення бізнесу, 71,4% - активне проведення реформ галузі, 42,9% - зниження податкового навантаження на компанії, 35,7% - зростання темпів економічного розвитку держави, 21,4% - стабілізацію ситуації на Сході України, 7,1% - інший варіант відповіді.

10. Серед перешкод для розвитку бізнесу в енергетичній галузі 92,9% учасників опитування назвали корумпованість і бюрократизм, 78,6% - нестабільну фіскальну політику держави, 35,7% - невідповідну якість роботи профільних державних установ, 28,6% - нерозвиненість ринкової інфраструктури, 14,3% - недосконалі правила приватизації та наявні в галузі процеси реприватизації, 7,1% - інший варіант відповіді.

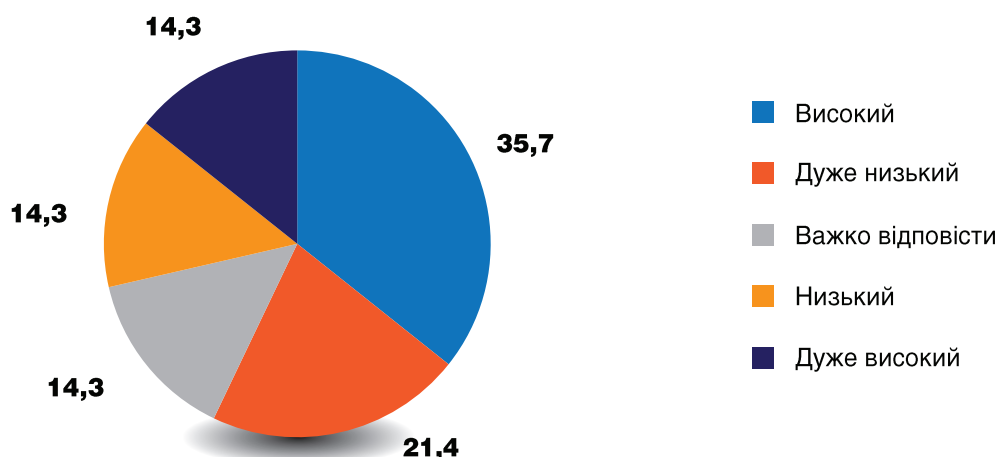
11. 35,7% респондентів вважають, що органи державної влади мають високий рівень впливу на інвестиційну привабливість національного енергетичного сектору, 21,4% опитаних, навпаки, вважають такий вплив дуже низьким, 14,3% - низьким, 7,1% - середнім і 7,1% - не змогли визначитися.

**Вплив органів державної влади на інвестиційну привабливість національного енергетичного сектору?, %**



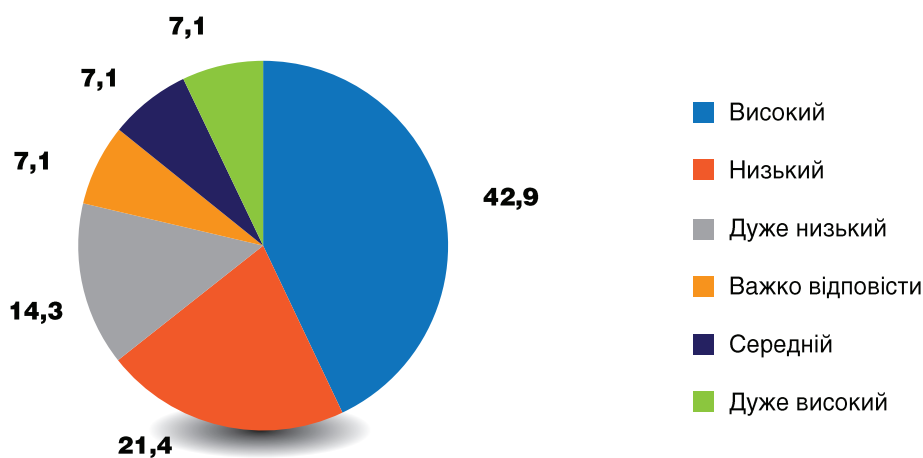
12. Залежність темпів реформування енергетики від ефективності роботи органів державної влади 35,7% учасників опитування характеризують як високу, 21,4% - як дуже низьку, по 14,3% - як низьку і як дуже високу, 14,3% - не змогли визначитися.

**Вплив органів державної влади на швидкість реформування енергетичного сектору?, %**



13. Вплив органів державної влади на зміст реформ у національній енергетиці 42,9% респондентів оцінили як високий, 21,4% - як низький, 14,3% - як дуже низький і по 7,1% - як середній і як дуже високий. 7,1% опитаних не змогли визначитися.

**Вплив органів державної влади на зміст реформ у національній енергетиці?, %**



14. Найвищу оцінку за 10-ти бальною шкалою державним ініціативам у реформуванні енергетичного сектора економіки надано заходам щодо імплементація вимог Третього енергетичного пакету ЄС, зокрема прийняттю Закону України «Про ринок природного газу» (Б) – 5,9 і найнижчу - стимулюванню енергоощадних заходів у житловому фонді – 3,2 (В). Результати оцінки інших ініціатив щодо зміни тарифної політики в енергетичному секторі (А), демонополізація ринку постачальників енергоресурсів (Г), впровадження системи обліку енергетичної статистики і енергобалансів (Д), висвітлення діяльності природних монополістів, що впливають на тарифоутворення (Є), реформування НАК «Нафтогазу України» (Ж), скорочення та поступова відмова від державного субсидіювання в енергетиці (З) наведені у графіку.

### Середня оцінка державних ініціатив у реформуванні енергетичного сектора за 10-ти бальною шкалою



15. Найбільш провальними ініціативами держави у реформуванні енергетичного сектора за останній рік респонденти вважають такі:

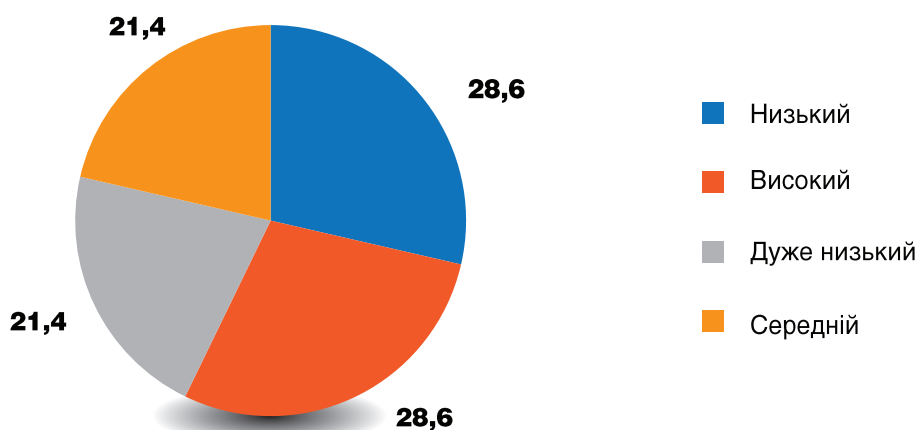
- 57,1% - підвищення ставок рентної плати;
- 14,3% -
  - ✓ затягування з прийняттям важливих документів (Нацплан з енергоефективності);
  - ✓ непрофесійна кадрова політика;
- 7,1% -
  - ✓ необгрунтовані тарифи на газ;
  - ✓ намагання запровадити тарифоутворюючу систему «вхід-вихід»;
  - ✓ пропозиція розділити ПАТ «Укртрансгаз» на дві компанії (руйнується організаційна та технологічна цілісність оператора ГТС);
  - ✓ зміни режиму оподаткування видобутку вуглеводнів;
  - ✓ рішення про подальшу приватизацію об'єктів ПЕК;
  - ✓ «відмова» від російських енергоносіїв;
  - ✓ виконання енергетичної стратегії;
  - ✓ зменшення перехресного субсидіювання;
  - ✓ заходи щодо залучення іноземних інвестицій;
  - ✓ реформа у сфері енергоефективності (житловий фонд);
  - ✓ запровадження компенсацій на заміну котлів;
  - ✓ частковий перегляд ставок «зелених» тарифів;
  - ✓ реформування вугільного сектору;
- 21,4% - інший варіант відповіді.

16. Найбільш успішними ініціативами держави у реформуванні енергетичного сектору за останній рік, на думку учасників опитування, є такі:

- 57,1% - прийняття Закону України «Про ринок природного газу»;
- 42,9% - відновлення та диверсифікація джерел постачання ядерного палива та природного газу;
- 21,4% - деолігархізація, відновлення контролю за державними активами, демонополізація
- 14,3% - встановлення чіткого графіку приведення тарифів на електроенергію, тепло і газ до економічно обгрунтованого рівня;
- 7,1% -
  - ✓ відкриття реєстру власників ліцензій на розробку корисних копалин;
  - ✓ запровадження електронних торгів на біржі нафти та газу;
  - ✓ вирівнювання цін на газ;
  - ✓ приєднання до ЄІТІ;
  - ✓ прийняття розпорядження КМУ «Про започаткування пілотного проекту «Енергетичний міст «Україна і Європейський Союз» від 15.06.2015 № 671;
  - ✓ прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення конкурентних умов виробництва електроенергії з альтернативних джерел енергії» від 04.06.2015 № 514-VIII;
  - ✓ зміна керівництва «Укрнафта»;
  - ✓ заходи з підтримки проектів з енергоефективності;
- 14,3% - інший варіант відповіді.

17. Оцінюючи вплив громадського сектору на зміст реформ у національній енергетиці, по 28,6% опитаних висловили протилежну думку і охарактеризували його як низький і високий. При цьому, по 21,4% респондентів охарактеризували його як дуже низький і середній.

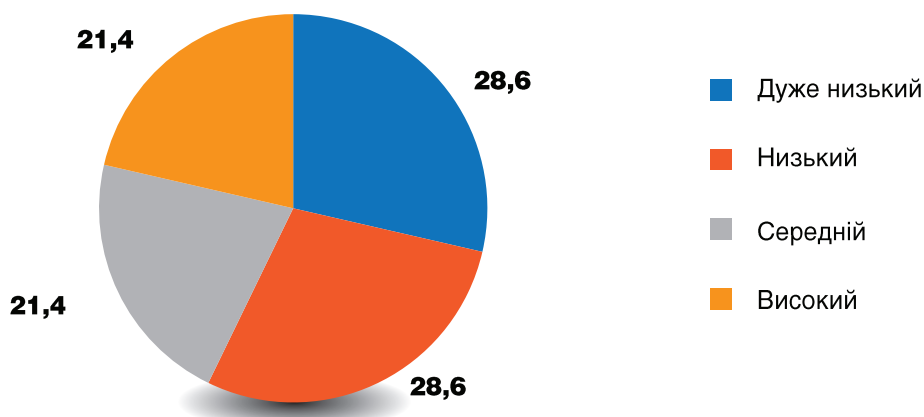
**Вплив громадського сектору на зміст реформ у національній енергетиці?, %**





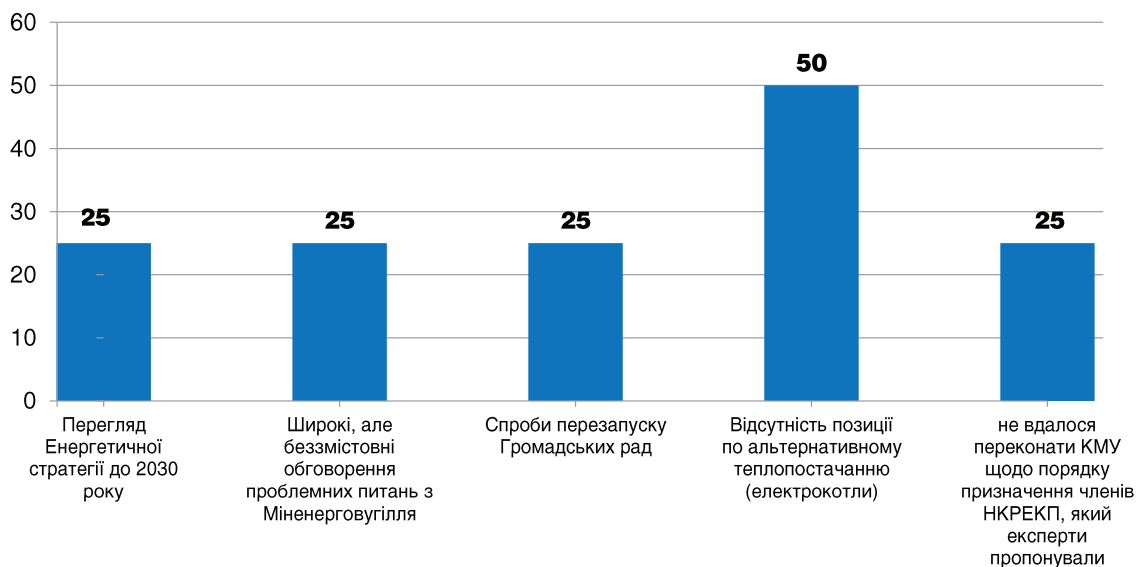
18. Більшість учасників опитування вважають, що громадський сектор має дуже низький або низький вплив на швидкість реформ у національній енергетиці – по 28,6%, відповідно. Середнім і високим такий вплив вважають по 21,4% респондентів.

**Вплив громадського сектору на швидкість реформ у національній енергетиці?, %**



19. Серед найбільш провальних ініціатив громадського сектору у реформуванні енергетичного сектору за останній рік відзначено наступні:

- 14,3% - відсутність позиції по альтернативному теплопостачанню (електрокотли);
- 7,1% -
  - ✓ перегляд Енергетичної стратегії до 2030 року;
  - ✓ зміна формату роботи Громадських рад;
  - ✓ беззмістовні обговорення проблемних питань з Міненерговугілля;
  - ✓ не вдалося переконати КМУ щодо порядку призначення членів НКРЕКП, який експерти пропонували;
- 71,4% - інший варіант відповіді.

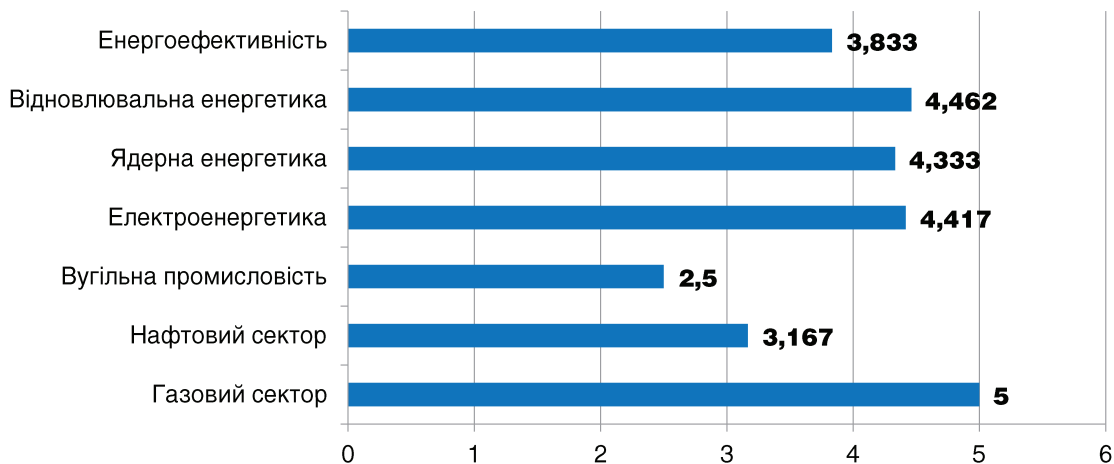


20. Найбільш успішними ініціативами громадського сектору у реформуванні енергетичного сектору за останній рік респонденти назвали такі:

- 21,4% -
  - ✓ прогрес у впровадженні стандарту ЕІТІ;
  - ✓ супровід розробки і прийняття Закону України «Про ринок природного газу»;
- 14,3% - пропагування енергозбереження та альтернативних джерел енергії;
- 7,1% -
  - ✓ формування експертних коаліцій для просування реформ;
  - ✓ взаємодія з реформоорієнтованими народними депутатами у ВРУ нового скликання;
  - ✓ моніторинг виконання зобов'язань України у зв'язку з приєднанням до Енергетичного Співтовариства;
- 35,7% - інший варіант відповіді.

21. Згідно з оцінкою респондентів за 10-ти бальною шкалою перебігу реформ в енергетиці та дій влади за різними секторами найбільшого прогресу досягнуто у газовому секторі – 5 балів і найменше реформовано вугільний сектор – 2,5 балів.

### **Перебіг реформ в енергетиці та дій влади за різними секторами за 10-бальною шкалою**

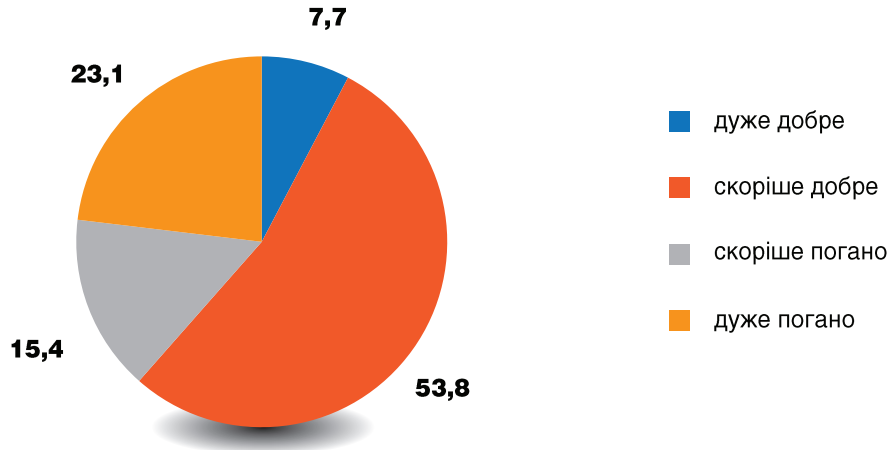


22. З метою визначення здатності нової влади України справляється з різноманітними завданнями в національній енергетиці респондентам було запропоновано оцінити такі напрями:

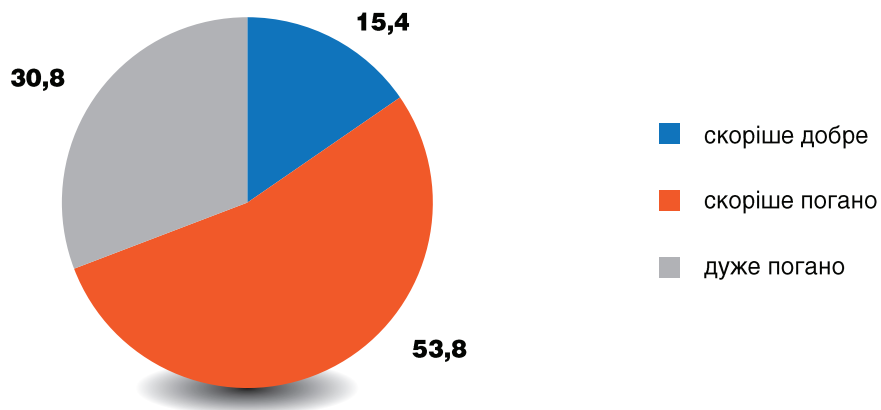
- А. Диверсифікація первинних джерел енергії;
- Б. Боротьба з корупцією та люстраційний процес;
- В. Реформування НАК «Нафтогаз України»;
- Г. Підтримка законності та прозорості приватизації в енергетичному секторі;
- Д. Відмова від субсидювання в енергетиці;
- Є. Збалансованість тарифної політики;
- Ж. Забезпечення енергетичної безпеки держави.

Розподіл оцінок «дуже добре», «скоріше добре», «скоріше погано» і «дуже погано», які надали учасники опитування, представлено для кожного із зазначених напрямів.

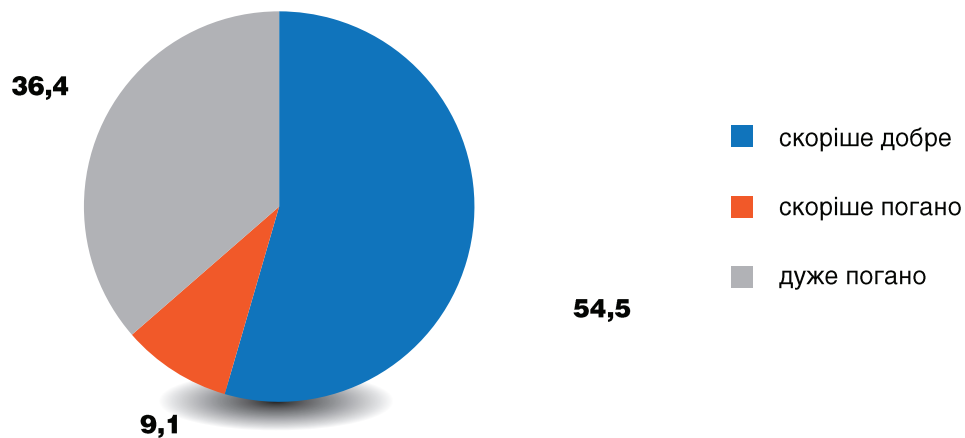
**А. Диверсифікація первинних джерел енергії, %**



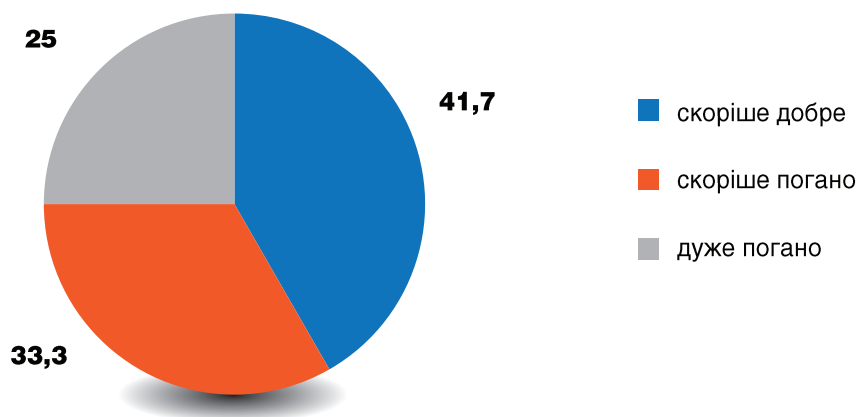
**Б. Боротьба з корупцією та люстраційний процес в національній енергетиці, %**



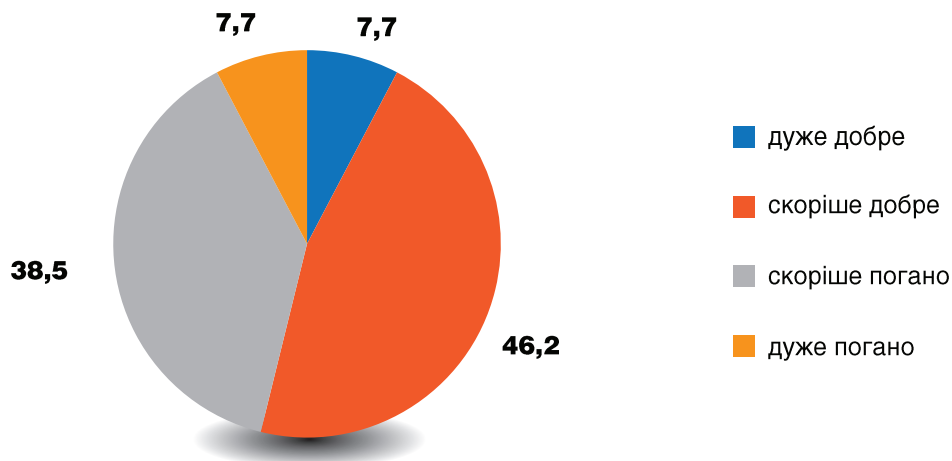
## В. Реформування НАК «Нафтогаз України»», %



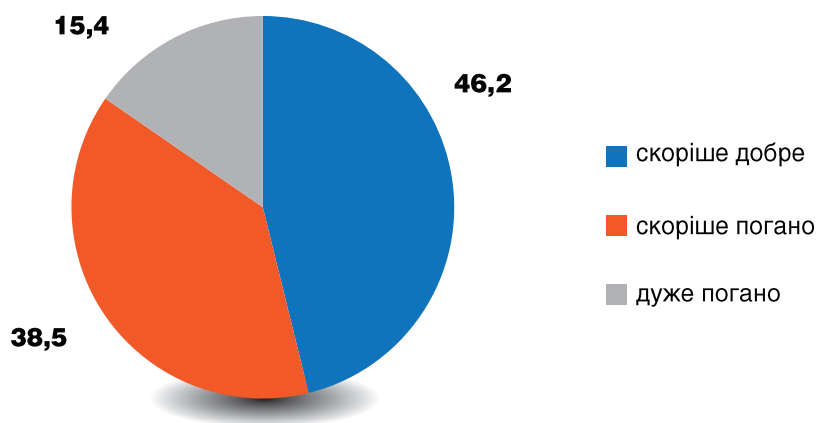
## Г. Підтримка законності та прозорості приватизації в енергетичному секторі, %



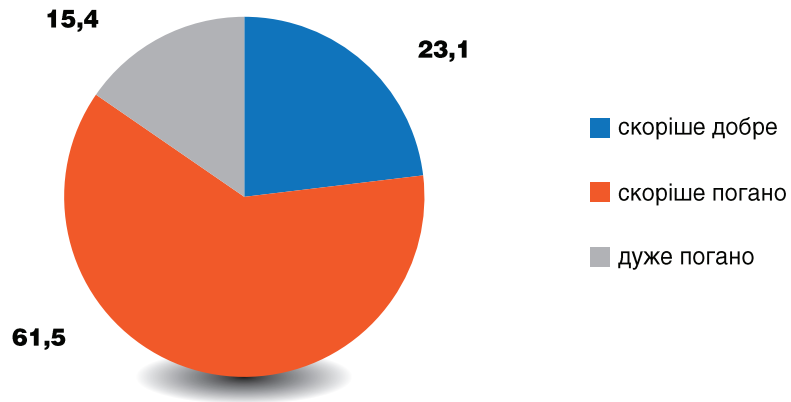
### Д. Відмова від субсидіювання в національній енергетиці, %



### Є. Збалансованість тарифної політики в національній енергетиці, %

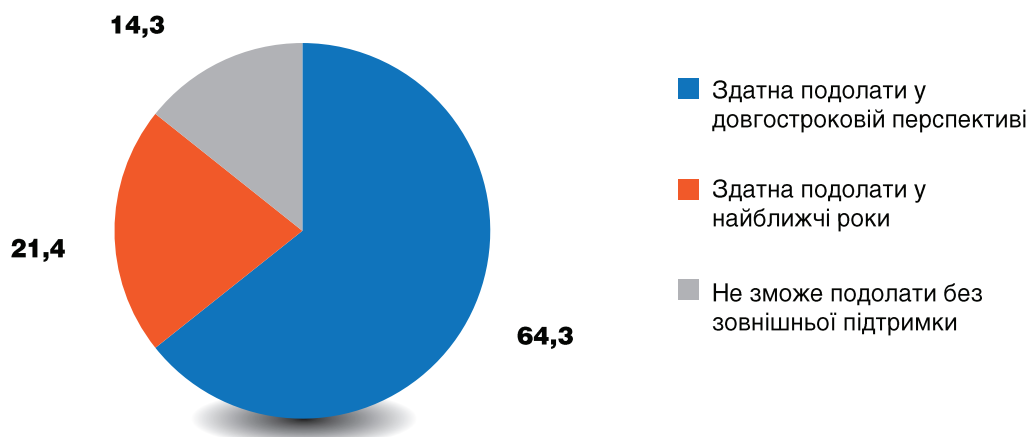


### Ж. Забезпечення енергетичної безпеки держави в національній енергетиці, %



23. На запитання про здатність України самостійно подолати наявні проблеми в енергетичному секторі 64,3% опитаних надали позитивну відповідь у довгостроковій перспективі, 21,4% - вважають, що проблеми можна вирішити вже протягом найближчих років і 14,3% - визначають залежність прогресу на даному напрямі від наявності зовнішньої допомоги.

**Чи здатна Україна самостійно подолати наявні проблеми в енергетичному секторі?, %**



24. 42,9% респондентів вважають, що реформування енергетичної галузі відбувається у правильному напрямі, 14,3% - вважають, що напрям є неправильним і 42,9% - не змогли визначитися.

**Оцінка реформування енергетичної галузі відбувається у правильному чи неправильному напрямі?, %**

